

Görgü, E. (2018). Okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 186-209.

Geliş Tarihi: 12/10/2017

Kabul Tarihi: 11/12/2017

OKULA DEVAM EDEN 5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN BAĞLANMA BİÇİMLERİ, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE ÇOCUKLARIN BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Ertan GÖRGÜ**

ÖZET

Bu çalışmada, okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri ile annelerin kişilik özellikleri ve çocukların annelerine bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modeline uygun olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Avrupa yakasında araştırmaya katılmayı kabul eden 160 anne ve onların çocukları (84 kız, 76 erkek; 74 beş yaş, 86 altı yaş) oluşturmuştur. Araştırmada demografik bilgiler için "Kişisel Bilgi Formu", annelerin kişilik özelliklerini ölçmek için "16 Kişilik Envanteri (16 PF)", annelerin bağlanma biçimlerini ölçmek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), çocukların bağlanma biçimlerini ölçmek için "Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında sadece endişe düzeyi alt boyutunda bir ilişki tespit edilmiştir. Buna karşın annelerin kişilik özelliklerinden dışadönüklük-içedönüklük, endişeli-rahatsız, gerçeklik-duyarlı, kabullenen-bağımsız, serbest-kontrollü değişkenleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Annelerin bağlanma biçimleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, anne kişilik özellikleri, Kuşaklararası bağlanma ilişkisi

AN INVESTIGATION ON THE MOTHERS OF 5-6 YEAR OLD SCHOOL ENROLLED CHILDREN REGARDING THEIR ATTACHMENT STYLES, PERSONALITY TRAITS AND THE CHILDREN'S ATTACHMENT STYLES

ABSTRACT

In this study, it was aimed to investigate the relationship between the attachment styles of the mothers of 5-6-year-old children who continue school, the personality traits of mothers and the children's styles of attachment to their mothers. The sample of the study, which was designed in accordance with the relational screening model, consisted of 160 mothers and their children (84 girls, 76 boys, 74 5-year-olds, 86 6-year-olds) who agreed to participate in the research from the European side of Istanbul, Turkey. Several instruments were used in the study including the "Personal Information Form" for demographic information, "16 Personality Factors" (16 PF) to measure the personality traits of the mothers, "Experiences in Close Relationships Inventory" (ECR) to measure the attachment styles of the mothers, and "Doll Family Story Completion Test-TR" (DFSCCT-TR) to measure the attachment styles of the children. As a result of the research, a significant relationship between the attachment styles and personality traits of the mothers was found only in the anxiety sub-dimension. Despite that, there was a significant relationship between extroversion-introversion, anxious-comfortable, reality-comfortable, accepting-independent and free-controlled personality traits of mothers and attachment styles of children. There was no significant relationship between the attachment styles of the mothers and the attachment styles of the children.

Key Words: Attachment, maternal personality traits, intergenerational attachment relationship

* Bu makale yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

** Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, e-posta: ertangorgu@gmail.com

1.GİRİŞ

Çocuğun doğduğu andan itibaren içinde yaşadığı sosyo-kültürel çevreden etkilendiği ve olumlu yönde gelişimi için etrafındaki yetişkinlerden destek görmesinin önemli olduğu, çocukların belirli bir potansiyelle doğduğu ve uygun çevre koşullarında doğuştan getirdikleri potansiyellerini en üst noktasına kadar geliştirebilmelerinin mümkün olduğu bilinmektedir (Ural, 2003).

Bebeğin ruhsal gelişimini destekleyen en önemli model annedir. Bireyin psikolojik gelişimini, yani özellikle bebeğin kendi bedeninin deneyimleri ve bebeğin anneyle yaşadığı ilişki sürecinde anneyle ilişkili olma duygusunun kurulması sürecine ayrılmabireyselleşme denmektedir. Tüm ruhsal süreçler gibi bebeklikte oluşan bu süreçte yaşam boyu yankılanır; hiç sona ermez, hep etkin kalır. Yaşamın yeni evrelerinde en eski süreçlerin yeni türevlerinin hala faaliyette olduğu görülür (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Bağlanma, yaşamın ilk yıllarında bebek ile bakıcısı arasındaki tekrar eden ilişki ile gelişir. Bağlanma biçimi yaşamın erken dönemlerinde belirlenen ve süreklilik gösterdiği düşünülen, kişinin diğer insanlarla ilişki kurma örneğini şekillendiren bir görüngüdür. Yenidoğan, annesiyle kurduğu ilişki üzerinden diğer kişilere karşı bir temsil oluşturur. Bu temsile içsel çalışma modeli (internal working model) denir. Eğer bakım verenin davranışları, açıklayıcı, beklentileri karşılayan ve rehber durumundaysa çocukta içsel çalışma modeli güvenli olarak; eğer bakım verenin davranışları, dikkatsiz, müdahaleci, sorumsuz ve rededici ise yenidoğanın içsel çalışma modeli güvensiz olarak gelişecektir (Bowlby, 1973).

Bağlanma literatüründeki araştırmalar doğumdan sonraki erken yıllarda, kişi, kendisine bakımveren kişilerden değerli olduğu ve sevildiği duygusunu hissediyorsa ve bu duygu temelinde zihinsel beklentilerini ve şemalarını yapılandırmışsa, ileriki yıllarda daha yetkin, özgüvenli ve mutlu olduklarını göstermektedir (Main, 1995). Güvenli bağlanma olarak tanımlanan bu durumun, ebeveynlerin ilgi-bakım davranışlarının yerinde ve zamanında, çocuğun ihtiyaçlarını karşılar nitelikte ve tutarlı olmasıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan tutarsız, aşırı müdahaleci ve çocuğun ihtiyaçlarıyla orantısız anne-baba ilgi-bakım davranışları güvensiz bağlanma örüntüleriyle ilişkilidir. Kaygılı/kararsız ve savunmacı/kaçınan bağlanma olarak bilinen güvensiz bağlanma örüntüleri özellikle duygusal gelişim bakımından risk faktörü oluşturmaktadır (<http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/research/tubitak>).

Bağlanma kuramcılarının göre, insan erken gelişim evrelerinde ilişki içinde olduğu anne ya da birincil bakıcısını içselleştirmekten öte ilişkinin kendisini ve ona eşlik eden duygulanımı iç dünyasına mal ederek yaşar (Bowlby, 1959; Ainsworth, 1963; Hazan ve Shaver, 1994; Belsky ve Cassidy, 1994; Main, 1995). Bebeklikte şekillenmeye başlayan nesne ilişkileri tasarımları, yetişkin yaşamda da ilişkilerin biçim ve kalitesini etkiler.

Bowlby (1969) güvenli bağlanma davranışına katkı sağladığını düşündüğü annelik davranışlarını Ainsworth'un listelediğini belirtmektedir. Bunlar: (1) annenin bebeği tutarak gerginliğini alabilmesiyle birlikte özellikle ilk altı ay boyunca anne ve bebek arasında sık ve devam eden fiziksel temas; (2) bebeğin sinyallerine annenin duyarlılığı ve özellikle bebeğin ritmiyle uyum içerisinde müdahalelerini zamanlayabilme; (3) bebeğin kendi eylemlerinin sonuçlarından bir anlam çıkarabilecek kadar düzenlenmiş bir ortam. Ayrıca bunların bir sonucu olan diğer koşul, anne ve bebeğin ortaklaşa buldukları

karşılıklı hazdır. Bell ve Ainsworth (1972) anne ve bebek bağlanmasını olumsuz etkileyebilecek faktörleri ise şöyle sıralamışlardır; bebeğin aşırı ağlaması, görünüşleri ciddi derecede bozulmuş/fiziksel olarak kusurlu bebekler, çocukların davranışlarına duyarlı olmayan anne davranışları ve annede var olan psikiyatrik rahatsızlıklardır (Cassidy ve Shaver, 2008).

Yetişkin bağlanma stillerine ilişkin bir çalışma Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar bağlanmayı kendi ve başkaları olarak iki boyutta incelemişlerdir. Bowlby'e göre bağlanma figürü modeli ile benlik modeli birbirini tamamlayıcı ve karşılıklı olarak birbirini doğrulayıcı biçimde gelişir (Bowlby, 1973). Bu doğrultuda Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma stillerini olumlu ve olumsuz kutuplarda "benlik" ve "başkaları" zihinsel modellerinin kesiştiği noktada tanımlamışlardır. Böylece bağlanma stillerini güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma şeklinde sınıflamışlardır. Bu tanımlama üzerinden bir kişilik modeli geliştirmişlerdir.

BENLİK MODELİ			
		<i>OLUMLU</i>	<i>OLUMSUZ</i>
BAŞKALARI MODELİ	<i>OLUMLU</i>	GÜVENLİ Yakınlık kurmada rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilerde takıntılı
	<i>OLUMSUZ</i>	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız	KORKULU Yakınlıktan korkan, sosyal açıdan kaçınan

Şekil 1. Yetişkin Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz, 1991, s:227)

Şekil 1'de de görüldüğü gibi güvenli bağlanma stili, "olumlu benlik" ve "olumlu başkaları" boyutlarının birleşimini içermektedir. Yani kendini sevmeye değer, başkalarını güvenilir, destek veren, ulaşılabilir ve iyi niyetli olarak algılamakta hem kolaylıkla yakınlık kurabilmekte hem de özerk kalmayı başarabilmektedir. Saplantılı bağlanma stili "olumsuz benlik" ve "olumsuz başkaları" modelinin birleşiminden oluşmaktadır. Buna göre kişi, kendini değersiz hissetmekte ancak başkalarına ilişkin olumlu değerlendirmeler geliştirmektedir. Bu nedenle yakın ilişkilerde kendini doğrulama ve kanıtlama eğiliminde olurlar. Korkulu bağlanma stilinde olanlar ise "olumsuz benlik" "olumsuz başkaları" modelinin birleşmesinden oluşur. Kişi değersizlik duyguları ile başkalarının da güvenilmez ve rededici olduğuna dair inanç geliştirir, yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan bir kişilik geliştirir. Kayıtsız bağlanma stili geliştiren kişiler ise "olumlu benlik" "olumsuz başkaları" modelinin birleşiminden oluşan bir model geliştirmişlerdir. Bu kişilerin yakınlık duygusundan uzak kalmak pahasına özerklik duygusuna ve aşırı yüksek özsaygıya sahip oldukları belirtilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bowlby ve Ainsworth'un çalışmalarından sonra araştırmacılar bağlanmada etkili olabilecek değişkenleri araştırmaya başlamışlardır. Anne; yaşı, eğitimi, bağlanma biçimi, duyarlılığı, ruhsal durumu, çocuk yetiştirme stili; göçmenlik, bakım veren kişiler; çocuğun mizacı sıklıkla araştırılan değişkenler olmuştur. Bağlanma literatürü incelendiğinde anne kişilik özelliklerinin son yıllardaki araştırmacılar tarafından üzerinde durulması gereken bir değişken olduğu belirtilmektedir. Ispa, Fine ve Thornburg (2002) anne kişilik özelliğinin bağlanmayı yordamada çok önemli bir değişken

olabileceğini, anne kişilik özelliğinin anne-çocuk ilişkisinde birçok noktayı etkileyebileceğini, Belsky ve Cassidy ise (1995) anne kişilik özelliğinin tutumlardan çocuk yetiştirmeye kadar birçok noktada belirleyici olduğunu bu nedenle konunun çok yönlü araştırılmasının alana katkı yapacağını belirttikleri görülmektedir. Ebeveynliğin yetişkin yaşamında ana rol olmasından buyana, ebeveynlerin çocuklarına karşı davranışlarının kendi kişilikleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995). Ebeveyn kişiliği ile çocuklarını yetiştirme pratiği arasındaki ilişkinin araştırılmasında özellikle kalıcı ebeveyn eğilimlerinin tanımlanması bir yol olarak görülebilir. Kişilik özellikleri bireysel özelliklerin ilişkisine, tutumlara, kişilerarası ilişkilere, bunların çevreyle olan ilişkisine yansır (Sommer, Korkmaz ve Tatar, 2004). Anne kişilik özelliğinin bir araştırma konusu olarak belirtilmesi sebebiyle araştırmamızda anne kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişki bir araştırma konusu olmuştur.

Günümüzde kişilik yapısı üzerindeki egemen görüş literatürde Big 5 (Beş büyük faktör kuramı) olarak da bilinen, kişiliği beş büyük alt faktörle açıklayan kuramdır. Bağlanma ile kişilik özelliklerini birbirine bağlayan çalışmalar, güvenli bağlanma ile dışadönüklük, uygunluk, bağımsızlık, spontanlık ve duygusal kararlılık ile pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtirken; güvensiz bağlanma ile nevrozizm, endişe, depresif görünüm, korkulu ve içekapanık olma arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Kobak & Sceery, 1988; Shaver & Brennan, 1992; Griffin & Bartholomew, 1994; Baekstroim & Holmes, 2001; Onishi, Gjerde, & Block, 2001). Bu araştırmada annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki araştırmamızda sınınan bir diğer değişken olmuştur.

Anne bağlanma biçiminin sonraki kuşaklara nasıl geçtiği konusu tartışmalıdır. Bağlanma literatüründeki birçok araştırmacı anne bağlanması ile bebeklerin bağlanması arasında benzerlik olduğunu belirtmektedir (Lippe, Eilertsen, Hartmann, Kille, 2010; Ruppert, 2011; Cozolino, 2014). Bu araştırmacılara göre ebeveynler kendi anne-babalarıyla ilişkilerinde nasıl bir içsel çalışma modeli geliştiriyorlarsa bunu kendi çocuklarına da aktarıyorlar. Böylece bağlanma biçimi de büyük oranda aynı kalarak gelecek kuşaklara geçmektedir. van Ijzendoor (1995) bağlanmanın kuşaklararası geçişi araştıran daha önceki araştırmaları ele aldığı meta analiz çalışmasında bağlanma örüntüsünün ana babalardan çocuklarına aktarıldığına dair güçlü kanıtlar sunmuştur. Buna karşın bazı araştırmacılar ise, ebeveyn bağlanma biçiminin annelik babalık davranışlarını etkilediğini ve bu davranışların aslında çocukların bağlanma biçimlerini etkilediği yönünde görüş bildirmişlerdir (Steele & Steele, 1994; van Ijzendoor, Bakermans-Kranenburg, 1997). Ülkemizde yapılan bir çalışmada (Güngör, 2000) annelerin bağlanma biçiminin ergenlerin bağlanma biçimleri üzerinde anne babalık stilleri üzerinden dolaylı bir etkisi olduğu belirtilmektedir.

Yürütülen bu çalışmada daha önceki araştırmalar göz önüne alınarak, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri, annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri ve annelerin bağlanma biçimleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Annelerin bağlanma biçimlerinin kişilik özellikleri üzerindeki etkisini görmek, annelerin kişilik özelliklerinin çocukların hangi bağlanma biçimi geliştirmesinde etkili olabileceğini belirlemek ve bağlanmanın kuşaklararası geçişini incelenin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri, annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri ve annelerin bağlanma biçimleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 2- Annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında bir ilişki var mıdır?
- 3- Annelerin bağlanma biçimleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Annelerin bağlanma biçimlerinin kişilik özellikleri üzerindeki etkisini görmek, annelerin kişilik özelliklerinin çocukların hangi bağlanma biçimi geliştirmesinde etkili olabileceğini belirlemek ve bağlanmanın kuşaklararası geçişini incelemenin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca anne kişilik yapısının, çocukların bağlanma biçimi üzerindeki etkilerini tespit etmenin özellikle annelere sunulacak hizmetlerde yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma okula devam eden 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin bağlanma biçimleri, kişilik özellikleri ve çocukların annelerine bağlanma biçimi arasındaki ilişkiyi inceleyen ilişkisel tarama modeli bir çalışmadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını 2012-2013 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa yakasında anaokuluna ve ilköğretime devam etmekte olan 5-6 yaşındaki 160 çocuk ve onların anneleri oluşturmuştur.

Katılımcı annelerin eğitim durumuna bakıldığında; 30 (%18,8) annenin ilköğretim, 61 (%38,1) annenin ortaöğretim, 69 (43,1) annenin yükseköğrenim mezunu olduğu görülmektedir. Anne yaşları; 18 (%11,3) annenin 25-28 yaş aralığında, 34 (%21,3) annenin 29-32 yaş aralığında, 62 (%38,8) 33-36 yaş aralığında, 46 (%28,8) 37 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir. Çalışma durumu; 92 (%57,5) anne çalışıyor, 68 (42,5) anne ise çalışmıyor. Anne baba birlikteliğinde ise 157 (%98,1) anne-baba birlikte, 3 (1,9) anne ise eşinden ayrılmış durumdadır.

Çalışmaya katılan 5-6 yaş çocuklarının; 84'ü kız (%52), 76'sı (%47,5) erkektir. Çocukların yaş dağılımına bakıldığında ise; 74 çocuk (%46,3) 5 yaşında, 86 çocuk (%53,8) 6 yaşındadır. Çocukların okula devam etme sürelerinde; 36 çocuk (%22,5) 3 yıl ve üzeri, 58 çocuk (%36,3) 2 yıl, 50 çocuk (%31,3) 1 yıl, 16 çocuk (%10) 1 yıldan az okula devam etmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanmış ve 5-6 yaş grubundaki çocukların ve annelerinin kişisel bilgilerinin toplanması için hazırlanmıştır. Annenin yaşı, eğitim düzeyi, medeni hali, çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, yaşı, çocuğun toplamda kaç yıldır okula gittiği soruları bulunmaktadır.

2.3.2. 16 Kişilik Envanteri (16 PF)

16 PF/Kişilik Envanteri, 1949 yılında Raymond Catell tarafından geliştirilmiştir. Faktör analizi sonucu geliştirilen 16 PF Envanteri, normal kişilik özelliklerinin geniş ve güvenilir bir ölçümünü sağlamaktadır. 1949 yılından bu yana sırasıyla 1956, 1962, 1967-1969 ve 1993 yıllarında 4 kez revizyondan geçen 16 PF Envanteri'nin, şu anda 5. versiyonu kullanılmaktadır. Türkiye'de telif hakları Davranış Bilimleri Enstitüsü'ne ait olan 16 PF Envanteri'nin, ilk olarak Türkçe'ye adaptasyonu 1989 yılında yapılmıştır. Sonrasında 16PF'in orijinal revizyonlarına paralel olarak sürekli yenilenen Türkçe standardizasyonun 5. versiyon adaptasyonu ise 2001 yılında tamamlanmıştır. Hala 5. versiyonu kullanılan envanterin, 2007 yılında 5279 kişilik bir örnekleme geçerlik-güvenirlik analizleri yinelenmiştir. Araştırmalar, 16 PF'in, literatürde "Big 5" olarak bilinen ve birçok kişilik envanterinin temelini oluşturan modele dayandığını göstermektedir. 16 PF, Dışadönüklük, Endişe Düzeyi, Gerçekçilik, Bağımsızlık ve Oto-kontrol olmak üzere 5 global faktör altında çeşitli kombinasyonlarla toplanmaktadır.

2007 yılında güvenilirlik çalışması kapsamında her boyutun Cronbach Alfa, Sperman Brown ve Gutmann iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve 1 hafta aralığı yapılan iki 16PF uygulamasına dayanarak test-tekrar test güvenilirliğine bakılmıştır. Ayrıca 185 soru için tek tek madde analiz işlemleri yapılarak, madde toplam-madde kalan korelasyonları ile madde ayırt edicilik indeksleri incelenmiştir. Geçerlik çalışması kapsamında ise, 16 PF ile ACL, DAS ve Genel Yetenek testleri ile kriter ve yapı geçerliliği sınanmıştır. Türkiye ve USA cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları her iki ülke için birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. 16 PF envanterinin temel boyutlarının ve global faktörlerinin devamlılık katsayıları ise tüm boyutların test-tekrar-test güvenilirliğinin .001 düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı olduğu gözlenmektedir. Sonuçlar, 16 PF Envanteri'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (<http://www.dbe.com.tr/TR/Content/Default.aspx?SectionID=338>).

2.3.3. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT) Cassidy'nin (1988) "Oyuncak Ailesi" testi temel alınarak Granot ve Mayseless (2001) tarafından okulöncesi çocukların Güvenli Yer Senaryolarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir ve çocuklarda bağlanma temsillerinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Türkiye'de ilk kez, Uluç (2005) tarafından, Türkçe'ye uyarlanarak ve gerekli ön çalışmaları tamamlanarak, 5-6 yaş çocukların bağlanma örüntülerinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılmıştır.

OÖTT'e ilişkin geçerlik ve güvenilirlik incelemeleri testin geçerlik ve güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Orijinal test için bulunan değerlendiriciler arası güvenilirlik katsayıları her bir öykü için .72 ile .92 arasında değişirken, genel bağlanma

sınıflaması için .91'dir (akt. Uluç, 2005). Uluç'un (2005), orjinal öykülere sadık kalarak dilimize uyarladığı senaryoların kapsam geçerliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, beş öykü için amaçlanan ölçme gücü yönünden 10 üzerinden yapılan puanlama 8.6 ile 10 arasında puanlar ortaya koymuştur. Ayrıca değerlendiriciler arası güvenilirlik katsayısı, öyküler düzeyinde .81; genel bağlanma sınıflaması için de .82 olarak saptanmıştır.

2.3.4. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Brennan ve arkadaşları (1998) ilişkilerde bağlanma örüntülerini değerlendirmek amacıyla "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri"ni oluşturmuşlardır (Sümer, 2006). Bu ölçek yetişkin romantik ilişkilerinde bağlanmayı değerlendirmek amacıyla geliştirilen 60 maddeye faktör analizi uygulanması sonucu elde edilmiştir. Uygulanan faktör analizinde birbirinden bağımsız "kaçınma" ve "kaygı" olarak adlandırılan iki faktör belirlenmiştir. Her iki faktörde yer alan ve faktör yükü 30'un üzerindeki 18'er madde alınarak 36 maddelik YİYE geliştirilmiştir. Katılımcılar, her bir maddenin kendilerini ne derece tanımladığını yedi aralık üzerinden (1=beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamıyla beni tanımlıyor) değerlendirmişlerdir.

Sümer (2006)'in belirttiği gibi, Brennan ve arkadaşları (1998), YİYE'nin kaçınma ve kaygı boyutlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen tüm ölçeklerden psikometrik olarak daha üstün olduğunu, diğer ölçeklerde ayrı ayrı yer alan tüm boyutları içerdiğini ve bu nedenle yetişkin bağlanma örüntüsünde bireysel farklılıkları ayırt etme gücünün yüksek olduğunu savunmaktadırlar. Kapsamlı madde havuzundan oluşturulması ve ölçekteki her bir boyutun hem farklı güvenilirlik ölçütlerini karşılaması hem de yüksek iç tutarlılığa sahip olması (kaçınma: 0.94; kaygı: 0.91) ölçeği güçlü kılan faktörler arasında sayılmaktadır.

YİYE'de öncelikle iki boyut (kaygı ve kaçınma) ölçülmekte ve bu iki boyut üzerinde küme analizi kullanılarak dört bağlanma biçimi oluşturulmaktadır.

Toplam 36 maddeden oluşan ölçekte her bir boyut 18'er madde ile ölçülmektedir. Ölçekte tek sayılı maddeler kaçınma, çift sayılı maddeler kaygı boyutunu ölçmektedir. Ölçekte 3, 15, 19, 22, 25, 27, 29, 31, 33 ve 35'inci maddelerin ters puanlanması gerekmektedir. Ölçme teknikleri ve sınıflandırma biçimleri farklı olsa da hem çocuklarda hem de yetişkinlerde kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma davranışlarını tanımlayan en temel iki boyut olduğu bağlanma yayınlarında paylaşılan temel görüştür. Bu kategoriler; güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimlerini içermektedir. İki boyuttan da düşük puan alanlar (düşük kaygı ve kaçınmaya sahip olanlar) güvenli; her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu; kaygı boyutundan yüksek, kaçınma boyutundan düşük puan alanlar saplantılı; kaygı boyutundan düşük kaçınma boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsız bağlanma biçimi içinde sınıflandırılmaktadır. Katılımcıların dört bağlanma biçiminden hangisi içinde yer aldığını belirlemede en yüksek ortalamaya sahip olduğu bağlanma biçimi esas alınmaktadır.

Sümer (2006)'in belirttiği gibi YİYE'nin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, Sümer ve Güngör (1999) tarafından yapılmıştır. Her iki dili de çok iyi düzeyde bilen iki uzman tarafından çeviri ve tersine çevirisi yapılarak Türk üniversite örneğinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yürütülmüştür. Bu çalışmada yüksek iç tutarlılık elde edilmiştir (kaçınma boyutu: 0.81; kaygı boyutu: 0.84).

Sümer (2006), YİYE'nin tez çalışmalarında ve araştırmalarda ölçüm aracı olarak sıklıkla kullanıldığını ancak bu ölçeğe ilişkin geniş kapsamlı güvenilirlik ve faktör analizi çalışmasının yapılmadığını belirterek YİYE'nin psikometrik uygunluğunu değerlendirmek amacı ile çalışma yürütmüştür. YİYE'nin faktör yapısı ve yordama gücünü belirlemek amacı ile yürütülen bu çalışmada; YİYE'yi oluşturan kaygı ve kaçınma boyutlarının Türk örneklemini üzerinde de gözlemlendiği ve alt boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılığa (kaygı boyutu için $\alpha = 0.86$, kaçınma boyutu için $\alpha = 0.90$) sahip olduğu belirlenmiştir. Yine bu çalışmada ilişki Ölçekleri Anketi'ndeki benlik modeli ile YİYE'deki bağlanma kaygısı arasında ($r = -0.44$); ilişki Ölçekleri Anketi'ndeki başkaları modeli ile YİYE'deki yakın iliskilerden kaçınma arasında ($r = -0.44$) yüksek düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada YİYE'nin kaygı boyutu için Cronbach Alpha=0.78, kaçınma boyutu için Cronbach Alpha=0.68 bulunmuştur. Çalışmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları yüksek olarak bulunmuştur. Anneler YİYE'yi kendileri doldürmüşlardır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplamak amacıyla 2012–2013 eğitim-öğretim yılı güz döneminde İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmış ve okullarla ayrıca görüşme yapılmıştır. Okullardaki öğrencilerin annelerine araştırmanın amacıyla ilgili kısa bir bilgilendirme yazısı ve 16 PF ölçeği ve YİYE gönderilmiş ve izin formu ile ölçeği doldurup geri gönderen annelerin çocuklarıyla eğitime devam ettikleri okullarda bireysel olarak görüşülmüş ve OÖTT uygulanmıştır. Veriler, SPSS 15.0 ile çözümlenmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler sınıflama düzeyinde ölçek kullanılarak elde edildiği için ilişki testi olarak Kİ-Kare testi kullanılmıştır. Ki-kare testi yapıldığında en küçük teorik frekans <5 ise Fisher Exact Testi, en küçük teorik frekans <20 ise Yates Testi sonuçları rapor edilmiştir. Araştırmada hata payı en fazla 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Annelerin Kendi Annelerine Bağlanma Biçimleri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmanın birinci amacı olan “Annelerin kendi annelerine bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusunu araştırmak için Tablo 1 ile Tablo 5 arasında annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye dair bulgular gösterilmiştir.

Tablo 1.

Annelerin Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Annelerin Kişilik Özellikleri (Dışadönüklük-İçedönüklük) Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

		Dışadönük			Toplam
		İçedönük	Nötr	Dışadönük	
YİYE ANNE	Güvenli	N 46	38	1	85
		% 54,1	% 44,7	% 1,2	% 100,0
	Güvensiz	N 40	33	2	75
		53,3%	44,0%	2,7%	100,0%
Toplam		N 86	71	3	160
		% 53,8%	44,4%	1,9%	100,0%

Fisher's Exact Test = 569 p= ,808

Tablo 1 incelendiğinde, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında ilişkiyi gösteren Fisher's Exact Testi sonuçları görülmektedir. Buna göre; annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Fisher's Exact Test=569, $p > 0,05$).

Tablo 2.

Annelerin Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Annelerin Kişilik Özellikleri (Endişe Düzeyi) Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

		Endişe Düzeyi			Toplam	
		Rahat	Nötr	Endişeli		
YİYE ANNE	Güvenli	N	1	44	40	85
		%	% 1,2	% 51,8	% 47,1	% 100,0
	Güvensiz	N	1	24	50	75
		%	% 1,3	% 32,0	% 66,7	% 100,0
	Toplam	N	2	68	90	160
		%	% 1,3	% 42,5	% 56,3	% 100,0

Fisher's Exact Test = 6,619 p = ,020

Tablo 2 incelendiğinde, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özelliklerinden endişe düzeyi arasında ilişkiyi gösteren Fisher's Exact Testi sonuçları görülmektedir. Buna göre; annelerin bağlanma biçimleri ile endişe düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Fisher's Exact Test= 6,619, $p < ,05$).

Tablo 3.

Annelerin Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Annelerin Kişilik Özellikleri (Gerçekçilik) Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

		Gerçekçilik			Toplam	
		Duyarlı	Nötr	Geçekçi		
YİYE ANNE	Güvenli	N	7	47	31	85
		%	% 8,2	% 55,3	% 36,5	% 100,0
	Güvensiz	N	3	49	23	75
		%	% 4,0	% 65,3	% 30,7	% 100,0
	Toplam	N	10	96	54	160
		%	% 6,3	% 60,0	% 33,8	% 100,0

Fisher's Exact Test = 2,140 p = ,363

Tablo 3 incelendiğinde, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özelliklerinden gerçekçilik düzeyi arasında ilişkiyi gösteren Fisher's Exact Test sonuçları görülmektedir. Buna göre; annelerin bağlanma biçimleri ile gerçekçilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Fisher's Exact Test = 2,140, $p > ,05$).

Tablo 4.

Annelerin Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Annelerin Kişilik Özellikleri (Bağımsızlık) Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

		Bağımsızlık			Toplam	
		Kabullenen	Nötr	Bağımsız		
YİYE ANNE	Güvenli	N	58	26	1	85
		%	%68,2	%30,6	%1,2	%100,0
YİYE ANNE	Güvensiz	N	47	25	3	75
		%	%62,7	%33,3	%4,0	%100,0
Toplam		N	105	51	4	160
		%	%65,6	%31,9	%2,5	%100,0

Fisher's Exact Test = 1,495 p= ,481

Tablo 4 incelendiğinde, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özelliklerinden bağımsızlık düzeyi arasında ilişkiyi gösteren Fisher's Exact Test sonuçları görülmektedir. Buna göre; annelerin bağlanma biçimleri ile gerçeklik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Fisher's Exact Test = 1,495, p>,05).

Tablo 5.

Annelerin Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Annelerin Kişilik Özellikleri (Otokontrol) Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

		Otokontrol			Toplam	
		Serbest	Nötr	Kontrollü		
YİYE ANNE	Güvenli	N	4	70	11	85
		%	%4,7	%82,4	%12,9	%100,0
YİYE ANNE	Güvensiz	N	3	59	13	75
		%	%4,0	%78,7	%17,3	%100,0
Toplam		N	7	129	24	160
		%	%4,4	%80,6	%15,0	%100,0

Fisher's Exact Test = ,752 p=,732

Tablo 5 incelendiğinde, annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özelliklerinden otokontrol düzeyi arasında ilişkiyi gösteren Fisher's Exact Test sonuçları görülmektedir. Buna göre; annelerin bağlanma biçimleri ile gerçeklik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Fisher's Exact Test =,752, p>,05).

3.2. Annelerin Kişilik Özellikleri ile Çocukların Bağlanma Biçimi Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı "Annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimi arasındaki bir ilişki var mıdır?". Bu amaç çerçevesinde yapılan istatistikî işlemler Tablo 6 ile Tablo 10 arasında gösterilmiştir.

Tablo 6.

Annelerin Dışadönük-İçedönüklük Kişilik Özelliği Değişkenine Göre Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

Bağlanma		Dışadönük/İçedönük			Toplam
		İçedönük	Nötr	Dışadönük	
Güvenli	N	39	55	2	96
	%	%40,6	%57,3	%2,1	%100,0
Güvensiz	N	48	15	1	64
	%	%75,0	%23,4	%1,6	%100,0
Toplam	N	87	70	3	160
	%	%54,4	%43,8	%1,9	%100,0

Fisher's Exact Test = 20,05 p= ,000

Tablo 6 incelendiğinde, annelerin kişilik özelliklerinden içedönükük-dışadönüklük düzeyi ile çocukların bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Fisher's Exact Test = 20,058p<,05). Güvenli bağlanan çocukların anneleri nötr özellikler gösterirken, güvensiz bağlanan çocukların annelerinin içedönük oldukları görülmektedir.

Tablo 7.

Annelerin Endişe Düzeyi Kişilik Özelliği Değişkenine Göre Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

Bağlanma		Endişe Düzeyi			Toplam
		Rahat	Nötr	Endişeli	
Güvenli	N	2	66	28	96
	%	%2,1	%68,8	%29,2	%100,0
Güvensiz	N	0	2	62	64
	%	%,0	%3,1	%96,9	%100,0
Toplam	N	2	68	90	160
	%	%1,3	%42,5	%56,3	%100,0

Fisher's Exact Test=82,460, p=,000

Tablo 7'de annelerin endişe düzeyi ile çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişki görülmektedir. Güvenli bağlanan çocukların anneleri nötr kişilik özelliği gösterirken, güvensiz bağlanan çocukların anneleri endişeli kişilik özelliği göstermektedir (Fisher's Exact Test = 82,460, p<,05).

Tablo 8.

Annelerin Gerçeklik Kişilik Özelliği Değişkenine Göre Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

Bağlanma		Gerçekçilik			Toplam
		Duyarlı	Nötr	Gerçekçi	
Güvenli	N	6	68	22	96
	%	%6,3	%70,8	%22,9	%100,0
Güvensiz	N	4	28	32	64
	%	%6,3	%43,8	%50,0	%100,0
Toplam	N	10	96	54	160
	%	%6,3	%60,0	%33,8	%100,0

Fisher's Exact Test=12,930, p=,001

Tablo 8’de annelerin gerçeklik kişilik özelliği ile çocukların bağlanma biçimleri incelenmiştir. Buna göre; Güvenli bağlanan çocukların anneleri nötr özellikler gösterken, güvensiz bağlanan çocukların anneleri gerçekçi kişilik özellikleri göstermektedir (Fisher’s Exact Test = 12,930, $p < ,05$).

Tablo 9.

Annelerin Bağımsızlık Kişilik Özelliği Değişkenine Göre Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

Bağlanma		Bağımsızlık			
		Kabullenen	Nötr	Bağımsız	
Güvenli	N	58	37	1	96
	%	%60,4	%38,5	%1,0	%100,0
Güvensiz	N	47	14	3	64
	%	%73,4	%21,9	%4,7	%100,0
Toplam	N	105	51	4	160
	%	%65,6	%31,9	%2,5	%100,0

Fisher's Exact Test=6,301, $p=,037$

Tablo 9’da annelerin bağımsızlık kişilik özelliğine göre çocukların bağlanma biçimleri görülmektedir. Güvenli bağlanan çocukların annelerinin, güvensiz bağlanan çocukların annelerine oranla daha fazla nötr kişilik özelliği gösterdikleri, güvensiz bağlanan çocukların annelerinin ise kabullenen kişilik özelliğinde toplandıkları görülmektedir (Fisher’s Exact Test = 6,301, $p < ,05$).

Tablo 10.

Annelerin Otokontrol Kişilik Özellikleri Değişkenine Göre Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Fisher's Exact Test Tablosu

Bağlanma		Otokontrol			
		Serbest	Nötr	Kontrollü	
Güvenli	N	5	87	4	96
	%	%5,2	%90,6	%4,2	%100,0
Güvensiz	N	2	42	20	64
	%	%3,1	%65,6	%31,3	%100,0
Toplam	N	7	129	24	160
	%	%4,4	%80,6	%15,0	%100,0

Fisher's Exact Test=21,939, $p=,000$

Tablo 10 incelendiğinde güvenli bağlanan çocukların annelerinin nötr kişilik özelliği gösterdikleri, güvensiz bağlanan çocukların annelerinin ise daha kontrollü kişilik özelliği gösterdiği görülmektedir (Fisher’s Exact Test = 21,939, $p < ,05$).

3.3. Annelerin Bağlanma Biçimleri ile Çocukların Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı “Annelerin bağlanma biçimleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasındaki ilişki var mıdır?” Bu amaçla yapılan istatistiksel çalışma Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11.

Annelerin Kendi Annelerine Bağlanma Biçimleri Değişkenine Göre Çocukların Annelerine Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkiye Dair Ki Kare Tablosu

		Çocuk Bağlanma			Toplam
		Güvenli	Güvensiz		
YİYE ANNE	Güvenli	N	52	33	85
		%	%61,2	%38,8	%100,0
	Güvensiz	N	44	31	75
		%	%58,7	%41,3	%100,0
	Toplam	N	96	64	160
		%	%60,0	%40,0	%100,0

$$X^2 = 105 \quad sd=1 \quad p = ,746$$

Tablo 11 incelendiğinde annelerin kendi annelerine bağlanma biçimlerine göre çocukların bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki görülmediği [$X^2 = 105$ $p > ,05$] bulunmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada okula devam eden 5-6 yaş çocuklarının annelerinin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri (5 büyük faktör), annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri ve annelerin bağlanma biçimi ile çocukların annelerine bağlanma biçimleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

Araştırma sonucunda; araştırmanın birinci amacına yönelik annelerin bağlanma biçimleri ile kişilik özellikleri arasında sadece endişe düzeyi alt değişkeninde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre güvensiz bağlanan annelerin endişe düzeyinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak diğer alt boyutlarda (Dışadönüklük, gerçekçilik, bağımsızlık, serbestlik) herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Bağlanma kuramının bir tür kişilik modeli olduğu düşüncesinden yola çıkarak bağlanma ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler kuramın kendi içinde tutarlığı açısından da önemlidir. Kuramın genel beklentisi güvenli bağlanan grubun daha bağımsız, endişe düzeyi düşük, gerçekçilik düzeyi yüksek, daha dışadönük ve daha spontan olmalarıdır. Güvenli bağlanan grubun endişe düzeyindeki düşük puanlar ile Horowitz (1991)’in bağlanma kuramına getirdiği benlik ve başkaları kişilik modeliyle tutarlılık göstermektedir. Bu modelde güvenli kişilik tipindeki bireylerin başkalarıyla yakınlık kurmada rahat ve özerk oldukları belirtilmektedir. Bu kişiler hem kendilerine hem de dış dünyadaki diğer bireylere güvenirliler. Bu kişiler sosyal açıdan kaçınan ya da saplantılı olmazlar. Ayrıca ilişkilerinde daha spontandırlar. Ülkemizde yapılan çalışmada; Erişti (2010) uyumluluk kişilik yapısı ile kaçınan bağlanma arasında negatif bir korelasyon olduğunu tespit etmiştir. Uyumlu kişilik yapısında olanların ilişkilerinde daha az

kaçınan davrandıkları belirtilmiştir. Saymaz (2003) ise güvenli bağlanma stili ile duyarlılık ve dışadönüklük faktörleri arasında olumlu yönde ilişki tespit etmiştir. Korkulu bağlanma stili ile duyarlılık ve dışadönüklük faktörleri arasında negatif yönde ilişki; saplantılı bağlanma stili ile bağımsızlık ve kararlılık boyutları ile negatif yönde ilişki; destekleyici, hoşgörü, temkinlilik ve dengelilik boyutları ile pozitif yönde ilişki, kayıtsız bağlanma stili ile dışadönüklük faktörü negatif yönde ilişki belirtmiştir. Araştırmamızda sadece endişe düzeyi kişilik yapısı ile güvenli bağlanma arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda ise benzer sonuçlara ulaşamamıştır. Araştırmamızda diğer araştırmacıların tespit ettiği gibi tüm alt boyutlarda ilişki tespit edilmemesi, araştırmamızda güvensiz grubu kendi içinde alt gruplara ayırmamış olmamız (Kaygılı, kaçınan, saplantılı) ile ilişkili olabilir. Güvensiz grubu araştırmamızda tek bir grup olarak kabul ettiğimiz için bu durum alt gruplardaki ayrılaşmayı yeterince duyarlı olarak ölçümleyememiş olabilir. Bir diğer olası durum ise araştırmamızın örneklem yapısından kaynaklı olabileceği (5-6 yaş grubu çocuğu olan anneler) düşünülebilir.

Araştırmanın ikinci amacı çerçevesinde annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Annelerin kişilik özellikleri ile çocukların bağlanma biçimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre; güvensiz bağlanan çocukların annelerinin güvenli bağlananlara oranla daha içedönük, daha yüksek endişe, daha yüksek gerçekçilik, yüksek kabullenen, yüksek kontrol puanları aldıkları görülmektedir. Buna karşın güvenli bağlanan çocukların annelerinin ise; dışadönük, rahat, duyarlı, bağımsız ve serbestlik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Bağlanma anne ile çocuk arasında gelişen, süregelen, güven verici, rahatlatıcı ve ihtiyaçları karşılayan bir ilişki sonucunda ortaya çıkar. Bu ilişkide anneden (ya da bakım verenden) beklenti, çocuğun ihtiyaçlarına duyarlı olması, ihtiyaçlara cevap vermesi ve çocuğa az müdahalede bulunmasıdır. Daha düşük kontrolcü kişiliğe sahip olmak, bağlanmanın karşılıklı ilişkisindeki doğası gereği çocuğun daha az kontrol edilmesine ve bu sayede çocuğun daha rahat hareket etmesine ve bu durumda güvenli bağlanma için gerekli olan kaygıdan uzak bir çevre keşfine yardımcı olduğu şeklinde düşünülebilir. Kontrolcü kişilerin çocuklarıyla ilişkilerinde daha müdahaleci bir yol izledikleri düşünülebilir. Bu durumun da güvenli bağlanmayı olumsuz yönde etkilemiş olabileceği varsayılabılır. Çamurlu-Keser (2006) güvenli bağlanan çocukların annelerinin, kabul/ilginin yüksek olduğu çocuk yetiştirme stilini uyguladıkları ve çocuğun güvenli bağlanmasının özellikle annenin kabul/ilgi boyutundan etkilendiğini belirtmektedir. Kontrolcü annelerin özellikle "kabul" becerilerinin daha düşük olduğu düşünülebilir. Kochanska (1995) ılımlı (gentle) disiplin ile güvenli bağlanma arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Güngör ve Borstein (2010) anne kontrolü arttıkça çocuklarda güvensiz bağlanmanın da arttığını tespit etmiştir. Aşırı koruyucu annelerin çocuklarında güvensiz bağlanma biçiminin daha fazla görüldüğü; bağlanmanın durumsal stres, anne depresyonu ve negatif anne-bebek ilişkisi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılan çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978; Belsky, 1984; Jarvis ve Creasey, 1991; Teti, Nakagawa ve Wirth, 1991; Murray, 1992). Kontrolcü kişilik yapısındaki kişilerin çocuklarına daha fazla müdahale ettikleri ya da müdahale etmek istedikleri düşünülebilir. Aynı şekilde kontrolcü kişilerin sosyal çevre, diğer bireyler ve yaşanılan mekânlara karşı da daha kontrolcü oldukları bilinmektedir. Bu kişilerin sürekli kontrol çabaları herşeyin kendi istedikleri gibi devam etmek istemesini de beraberinde getirmektedir. Bu durum daha spontan, keşfetmeye ve denemeye çok fazla ihtiyaç duyan bir çocuk için sık sık

müdahalede bulunulması demektir. Sık sık müdahalede bulunulan çocuklarda ise hem “kendilik” hem de “ötekiler” “modeli” güvensiz gelişebilir.

Araştırmada güvensiz bağlanan çocukların anneleri daha yüksek endişe göstermektedir. Birçok araştırmacı stres, depresyon ve psikolojik tanı almanın güvenli bağlanma açısından risk oluşturduğunu belirtmektedir (Van den Boom, 1994; Nair ve Murray, 2005; Kökçü ve Kesebir, 2010; Rispoli, McGoey, Koziol ve Schreiber, 2013). Endişeli anneler çocuklarıyla ilişki kurarken onların yolladığı mesajları olumsuz yorumlama eğilimindedir. Ayrıca çocuklarıyla ilişkilerinde, kaygılarından dolayı çoğunlukla tetikte olma durumları görülür. Bu durumda olan anne, çocuğu kendisinden uzaklaştığında genellikle kaygılanır ve telaşlanır. Anne kaygılandığında çocuk da kaygılanır. Böylece karşılıklı bir güvensiz bağlanma ilişkisi gelişir. Bowlby (1980) bağlanma davranışı ile keşfetme davranışı arasında karşılıklı bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bir diğer görüşe göre, anne, çocuğun başlangıçtaki ayrılık sırasında duyacağı strese aşırı duyarlı ve koruyucu davranarak çocuğun sağlıksız tepkisini pekiştirmektedir (Ainsworth 1978, Capps ve ark. 1996). Birçok araştırmacı özellikle çocukların davranışlarına karşı ebeveyn duyarlılığının, strese karşı cevabın, sosyo-duygusal ve bilişsel gelişimin desteklenmesinin anne ile çocuk arasındaki karşılıklı ilişkinin düzenlenmesiyle, güvenin oluşturulması ve güvenli bağlanmanın gelişimiyle ilişkili olduğunu belirtmektedirler (Sumner ve Spietz, 1994; Van den Boom, 1994; Ainsworth, 1979; Cassidy, 1994; Field, 1994; Kochanska ve Aksan, 2004). Kökçü ve Kesebir (2010) iki uçlu olguların çocuklarında normal popülasyona göre güvensiz bağlanmaya daha sık rastlandığını, güvensiz bağlanan çocukların ebeveynlerinin sinirli, kaygılı, siklotimik, hipertimik ve depresif mizaç puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Benzer bir şekilde Erermiş ve ark. (2009) çocuklardaki anksiyete ve depresyon ile annelerin siklotimik mizaç, irritabl mizaç ve anksiyöz mizaçları arasında ilişki bulunduğunu belirtmektedir. Ispa, Fine ve Thounburg (2002) anne kişilik özelliklerinden anne stresi ve anne yabancılaşmasının çocukların güvensiz bağlanmasında belirleyici olduğunu belirtmektedirler. Güvensiz bağlanan çocukların annelerinde daha yüksek depresyon skorlarına (Greig ve Howe, 2001) rastlanmaktadır; annelerin depresyon düzeyleri ve çocukların zor çocuk olma algısının güvensiz bağlanmayı ve annelerin oyuna dair inancı ile annesel duyarlılığın ise güvenli bağlanmayı yordadığı belirtilmektedir (Diener, Nievar ve Wright, 2003; Yerlioğlu, 2010). Araştırmalar nevrozizm ile baskılayıcı disiplin, düşük duyarlılık ve düşük sıcaklık gibi belirtileri olan yetersiz ebeveynliğin ilişkili olduğunu göstermektedir (Kochanska, Clark ve Goldman, 1997; Clark, Kochanska ve Ready, 2000; Coplan, Reichel ve Rowan, 2009; Aytemiz, 2010). Nevrotik karakterin anksiyete, güvensizlik ve yetersizlik eğiliminde olduğu düşünülürse, bu ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmada bir zorlukları olabileceği beklenebilir (Şendil ve Cesur, 2011).

Araştırmanın sonuçlarından birisi de güvensiz bağlanan çocukların annelerinde, kişiliğin gerçeklik boyutu daha baskın olarak görünürken, güvenli bağlanan çocukların annelerinde duyarlı boyutu baskın görünmektedir. Özellikle anne duyarlılığının anne-bebek bağlanmasında aracı bir rol oynadığını gösteren çok sayıda çalışma vardır (Field, 1994; Nair ve Murray, 2005; Erermiş ve ark., 2009; Yerlioğlu, 2010; Selçuk ve ark., 2010; Rispoli ve ark., 2013; Zwönitzer ve ark., 2015; Lickenbrock ve Braungart-Rieker, 2015). Miller ve ark. (1997) düşük ilgi ve yüksek kontrolün, annelerde genellikle bir arada görüldüğünü ve bu annelerin çocuklarında bağlanma bozukluğuna daha sık rastlandığını belirtmektedir. Belsky ve ark. (1984) güvenli bağlanmanın, annenin çocuğu

ile iletişim sürecindeki çocuğun davranışlarına duyarlı olarak uygun ve tahmin edilebilir cevapları vermesi ile oluştuğunu belirtmektedir.

Araştırmamızda güvensiz bağlanan çocukların annelerinin içedönüklük skorları, güvenli bağlanan çocukların annelerinin skorlarına göre yüksektir. Dışadönük annelerin çocuklarıyla ilişkilerinde daha fazla ilişki teşebbüsünde bulunmuş olabilecekleri, bu durumun da ilişkilerin doğasındaki karşılıklılık ile bebeğin annesiyle daha fazla ilişkiye geçmesini sağlayacağı ve bunun da güvenli bağlanma için bir zemin oluşturduğu düşünülmüştür. Bowlby (1978) ve Ainsworth (1979) erken dönem ebeveyn-bebek etkileşiminin çocuklarda diğer insanlara karşı içsel modeli geliştirdiğini belirtmiştir. Kökçü ve Kesebir (2010) sosyal işlevselliğin düşük olmasının çocuklardaki güvensiz bağlanmayı öngördüğünü belirtmektedir.

Bağımsızlık değişkeninin de ise güvensiz bağlanan çocukların annelerinin daha fazla kabullenici ve daha düşük bağımsızlık skorları aldıkları görülmektedir. Araştırmamızda kişilik profilini belirleyen 16 PF ölçeğinde kabullenici kişilik profili, var olan bir durum ya da sorun karşısında çözüm önerisi getirmeyen/getiremeyen, var olanı sürdüren ve değişiklik yapmak istemeyen bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu kişilik profilindeki annelerin çocuklarıyla ilişkilerinde ortaya çıkan sorunlarda çözüm yolları üretmedikleri ve ilişkideki olumsuzlukların/sorunların değişmeden devam ettiği düşünülebilir. Bu durumun da anne bebek ilişkisinde güvensiz bir ilişki biçiminin içselleştirilmiş olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar açısından 5 faktörlü kişilik modeliyle tutarlı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu modele göre deneyimlere açık olmak demek açık zihinli ve duyarlı olmak demektir. Bu kişilik tipinde yer alan bireyler geleneksel olmayan, öğrenmeye istekli ve yaratıcı kişilikleri sayesinde aşırı koruyucu ya da kontrolcü olmamaktadırlar (Şendil ve Cesur, 2011). McNally, Eisenberg ve Haris (1991) çalışmasında kişiliğin ebeveynlik tutumlarını belirlediğini, ebeveynlik stiline de yıllar içinde sabit kaldığını tespit etmişlerdir. 8 yıllık boylamsal bir çalışmada 5 kez ölçümlenen ebeveyn tutumlarının sabit kaldığı görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü amacı anne bağlanma biçimi ile çocukların bağlanma biçimi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Buna göre anne bağlanma biçimi ile çocukların bağlanma biçimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmamıştır. Bağlanma çalışmaları ise anne-babaların kendi ebeveynleri ile olan bağlanma biçimlerini genellikle çocuklarına aktardıklarını göstermektedir. Bağlanma kuramına göre ebeveyn-çocuk ilişkisi, anne ve babanın kendi ebeveynleriyle kurduğu bağlanma deneyiminin bir tekrarı olma eğilimindedir. Anne babaların kendi çocuklarıyla güvenli bağlanma geliştirmesinin en temel yolu, kendi anne babasıyla olan güvenli bağlanmasıdır (Lippe, Eilertsen, Hartmann, Kille, 2010; Ruppert, 2011; Bowlby, 2012). Cozolina (2014)'ya göre bir anne-babanın ebeveynlik becerilerinin düzeyi, sahip oldukları empati kapasitesine, duygusal olgunluğa ve kendi ebeveynlerinden gördükleri davranışlara bağlıdır.

Bir grup bağlanma araştırmacısına göre güvensiz bağlanan ebeveynlerde, çocuklarının duygularını ifade etmelerine karşı daha fazla cezalandırıcı, eleştirici, ya da dikkate değer görmeme yönünde bir tutum sergilediği görülür (Gürsoy, Aral, Bütün-Ayhan ve Aydoğan 2004; Thompson ve Meyer, 2007; Stahl, 2014; Savage, 2014).

Güvenli bağlanamayan ebeveynler, güvenli bağlanan ebeveynlere göre çocuklarıyla ilişkilerinde daha sert ve saldırgan biçimde davranmakta, çocuklarını korkutmakta ya da çocuklarının davranışlarından ötürü kendileri de korku yaşamaktadır. Bu durumdaki

çoğu anne-baba, çocuklarıyla oynarken ya da onlarla ilgilenirken güçsüzlük ya da çaresizlik duygusuna kapılır. Korku yaşayan ya da yetersizlik hisseden ebeveynler çocuklarına “güvenli, duygusal sığınak” hissini aktaramadıkları için, aralarındaki bağlanma sürecinde çocuğun sabit, güvenilir bir duygusal güvenlik deneyimi edinmesi de mümkün olmayacaktır. Bu durumda olan anne-babayla olan ilişki, çocuk için aynı anda hem öngörülemez bir kaygı hem de potansiyel güvenlik kaynağı haline gelir. Çocuk için anne-baba hem güvenlik kaynağı hem de kaygının kaynağına dönüşür. Böylece her iki durumda da tam olarak neye güvenebileceklerini hiç bir zaman bilemeyeceğinden çocukta kaygıya sebep olur (Ruppert, 2011). Araştırmamızda bu bulguları destekleyici bir sonuca ulaşamadık. Bu durumun örneklemin kısıtlı yapısından (sadece 5-6 yaş grubu çocukların anneleri araştırmaya katılmıştır) kaynaklı olabileceği düşünülmüştür.

Araştırma sonuçları annelerin bağlanma biçimi ile kişilik özelliklerinden sadece kaygı alt boyutunda anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bir diğer bulgu annelerin kişilik özelliklerinin tüm alt boyutlarının, çocukların bağlanma biçimiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Annelerin bağlanma biçimiyle çocukların bağlanma biçimleri arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar incelendiğinde araştırmacılara yönelik bazı öneriler getirilmiştir. Araştırma sonuçları kaygılı ebeveynlerin çocuklarının bağlanma açısından risk altında olduğunu göstermektedir. Bu nedenle özellikle kaygılı ebeveynlere yönelik müdahale programları geliştirmek konusunda çalışmalar yürütülebilir. Bu annelerle nitel çalışmalar yapılarak kaygının kökenleri, günlük yaşamda anne-çocuk ilişkisindeki yansımaları üzerine derinlemesine bir araştırma planlanabilir. Ayrıca kişilik özelliklerinin ebeveyn-çocuk ilişkisine erken dönemde gün içerisinde nasıl yansıdığı önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha dar bir grupta farklı kişilik profilleri gösteren ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkisi boylamsal bir çalışmayla incelenebilir. Özellikle güvenli bağlanan çocukların anneleriyle olan ilişkileri incelenerek bu annelerin çocuklarıyla günlük yaşamlarında hangi davranış kalıplarını kullandıkları, krizleri nasıl çözdükleri incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S. (1992) *A consideration of social referencing in the context of attachment theory and research*. In S. Feinman (Ed.) *Social Referencing and The Social Construction of Reality*, 349-367. New York: Plenum.
- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant–mother attachment. *American Psychologist*, 34, 932–937.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Aytemiz, T. (2010). *Ebeveynin kişiliği, çocuğun mizacı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Unpublished Master's Thesis). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Backström, M., & Holmes, B. J. (2001). Measuring adult attachment: A construct validation of twoself-report instruments. *Scandinavian Journal of Psychology*, 42, 79–86.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55, 83–96.
- Belsky, J. & Casidy, J. (1994). *Attachment: Theory and evidence*. In M. Rutter & D. Hay (Ed.), *Development Through Life: A Handbook for Clinicians* (373-402). Oxford: Blackwell.
- Belsky, J., Fish, M., & Isabella, R. (1991). Continuity and discontinuity in infant negative and positive emotionality: Family antecedents and attachment consequences. *Developmental Psychology*, 27, 421–431.
- Belsky, J., Gilstrap, B., & Rovine, M. (1984). The Pennsylvania Infant and Family Development Project: I. Stability and change in mother-infant and father-infant interaction in a family setting at one, three, and nine months. *Child Development*, 55, 692-705.
- Bowlby, J. (1959). Separation anxiety. *International Journal of Psycho-Analysis*, 41, 1-25.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Wolume III. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Çamurlu-Keser, C. (2006) *Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı. (Unpublished Master's Thesis). Bursa.
- Capps L, Sigman M, Sena R., Henker, B. & Whalen, C. (1996) Fear, anxiety, and perceived control in children of agoraphobic parents. *J Child Psychol Psychiatry*, 37(4): 445-52.
- Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: Influences of attachment relationships. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59, 228–249.
- Clark, L. A., Kochanska, G. & Ready, R. (2000). Mothers' personality and its interaction with child temperament as predictors of parenting behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2, 274-285.
- Coplan, J. R., Reichel, M. & Rowan, K. (2009). Exploring the associations between maternal personality, child temperament, and parenting: A focus on emotions. *Personality and Individual Differences*, 46, 241-246.
- Cozolino, L. (2014). *İnsan ilişkilerinin nörobilimi*, (Çeviren: Mirel Benveniste) İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

- Diener, M., Nievar, M. A. & Wright, C. (2003). Attachment security among mothers and their young children living in poverty: Associations with maternal, child, and contextual characteristics. *Merrill-Palmer Quarterly*, 49, 254-282.
- Ereymiş, S., Bellibaş, E., Özbaran, B., Demirak-Büyüküşoğlu, N., Altıntoprak, E., Bildik, T. & Korkmaz-Çetin, S. (2009) Ayrılma anksiyetesi bozukluğu olan okul öncesi yaş grubu çocukların annelerinin mizaç özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2009; 20(1): 14-21
- Field, T. (1994). The effects of mother's physical and emotional unavailability on emotion regulation. In N. A. Fox (Ed.), *The development of emotion regulation: Biological and behavioral considerations. Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59. (pp. 208–227) (2-3, Serial No. 240).
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). The metaphysics of measurement: The case of adult attachment. In K. Bartholomew, & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationship: Attachment processes in adulthood* (Vol. 5, pp. 17–52). London: Kingsley.
- Gürsoy, F., Aral, N., Bütün-Ayhan, A., Aydoğan, Y. (2004). Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Bağımlılık Eğilimlerinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 62-71
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Bağlanma: yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve (Çev. Ali Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 16- 17, Mart-Haziran 2000, 29-50.
- Ispa, J. M., Fine, M. & Thornburg, K.R. (2002) Maternal personality as a moderator of relations between difficult infant temperament and attachment security in low-income families. *Infant Mental Health*, 23(1–2), 130–144
- Jarvis, P. A., & Creasey, G.L. (1991). Parental stress, coping, and attachment in families with an 18-month-old infant. *Infant Behavior and Development*, 14, 383–395.
- Knox, J. (1999). The relevance of attachment theory to a contemporary Jungian view of internal world: internal working models, implicit memory and internal objects. *Journal of Analytical Psychology*, 44, 511-530.
- Kobak, R., & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models of attachment, affect regulation, and perceptions of self and others. *Child Development*, 88, 135–146.
- Kochanska, G. (1995) Children's Temperament, Mothers' Discipline, and Security of Attachment: Multiple Pathways to Emerging Internalization. *Society for Research in Child Development, Inc.* 66, 597-615
- Kochanska, G., & Aksan, N. (2004). Development of mutual responsiveness between parents and their young children. *Child Development*, 75, 1675–1676.
- Kochanska, G., Clark L. A. & Goldman M. S.(1997). Implications of mothers' personality for their parenting and their young children's developmental outcomes. *Journal of Personality* 65:2, 387-420
- Kulaksızoğlu, A. (1999) *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Lickenbrock, D. M. & Braungart-Rieker, J. M. (2015). Examining antecedents of infant attachment security with mothers and fathers: An ecological systems perspective. *Infant Behavior & Development* 39, 173–187
- Lieberman S. (1979). A transgenerational theory, *Journal of Family Therapy*, 1:347-360

- Lippe, A., Von Der Eilertsen, D. A., Hartmann, E., Kille, K. (2010). The role of maternal attachment in children's attachment and cognitive executive functioning: a preliminary study. *Attachment and Human Development*, 12(5), 429-444.
- Mahler, S., Pine, F. & Bergman, A. (2003) *İnsan yavrusunun psikolojik doğumu* (Çev. Ali Nahit Babaoğlu). Metis Ötekini Dinlemek. İstanbul
- Main, K., Kaplan, N. & Cassidy, J. (1985) Security in infancy, childhood and adulthood: a move to the level of representation. *Monographs of The Society for Research in Child Development*. 50 (Vol. 1-2, Serial
- Main, M. (1995). *Recent studies in attachment: Overview, with selected implications for clinical work*. (Ed: Goldberg, Susan; Muir, Roy; Kerr, John. Attachment theory: Social, developmental, and clinical perspectives. Hillsdale, NJ, US: Analytic Press.
- McNally, S., Eisenberg, N. & Haris, J. D. (1991). Consistency and change in maternal child rearing practices and values: A longitudinal study. *Child Development*, 62, 190-198.
- Miller L, Kramer R, Wamer V, Wickramaratne P. & Weissmann M. (1997). Intergenerational transmission of parental bonding among women. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*; 36:1134-1139.
- Murray, L. (1992). The impact of postnatal depression on infant development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33, 543-561.
- Nair, H., & Murray, A. (2005) Predictors of attachment security in preschool children from intact and divorced families. *The Journal of Genetic Psychology*, 166(3), 245-263.
- Onishi, M., Gjerde, P. F., & Block, J. (2001). Personality implications of romantic attachment patterns in young adults: A multi-method, multi-informant study. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1097-1110.
- Rispoli, K., McGoey, K., Koziol, N. & Schreiber, J. (2013) The relation of parenting, child temperament and attachment security in early childhood to social competence at school entry. *Journal of School Psychology*, 51; 643-658
- Ruppert, F. (2011). *Travma, bağlanma ve aile konstelasyonları*, (Çeviren: Fatma Zengin) (1. Basım) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Sabatier C. & Lannegrand-Willems L. (2005). Transmission of family values and attachment: a french three-generation study applied psychology. *An International Review*, 54(3), 378-395
- Savage, J. (2014). The association between attachment. Parental bonds and physically aggressive and violent behavior: a comprehensive review. *Aggression and Violent Behavior*, 19 (2),164-178.
- Selçuk, E., Günaydin, G., Sumer, N., Harma, M., Salman, S., Hazan, C., Doğruyol, B. & Ozturk, A. (2010) Self-reported romantic attachment style predicts everyday maternal caregiving behaviour at home. *Journal of Research in Personality* 44; 544-549
- Şendil, G. & Cesur, S. (2011). The Relationships Between Parental Attitudes And Their Personalities And Values. *Electronic Journal of Social Sciences*. Autumn, 10 (38); 001-22
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the 'Big Five' personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536-545.

- Somer, O., Korkmaz, M. & Tatar, A. (2004). Kuramdan uygulamaya Beş Faktör Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Envanteri (5FKE), *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, 128.
- Stahl, S. (2014). *Bağlanma korkusu*. (Çeviren: Ceyda Aydın) İstanbul. Kuraldışı Yayıncılık
- Steele, H., & Steele, M. (1994). Intergenerational patterns of attachment. In K. Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships*, Vol. 5. Attachment processes in adulthood (pp. 93-120). London: Jessica Kingsley.
- Sumner, G., & Spietz, A. (1994). *NCAST caregiver/parent-child interaction teaching manual*. Seattle, WA: School of Nursing, University of Washington, NCAST Publications.
- Svanberg, O. G. (1989). Attachment, resilience and prevention, *Journal of Mental Health*, 7(6):543-578.
- Teti, D. M., Nakagawa, M., Das, R., & Wirth, O. (1991). Security of attachment between pre-schoolers and their mothers: Relations among social interaction, parenting stress, and mothers' sorts of the Attachment Q-set. *Developmental Psychology*, 27, 440-447.
- Thompson, R. A., Meyer, S. (2007). The socialization of emotion regulation in the family. j. Gross (ed.). *Handbook of emotion regulation*, New York: Guilford Press.
- Van den Boom, D. C. (1994). The influence of temperament and mothering on attachment and exploration: An experimental manipulation of sensitive responsiveness among lower-class mothers with irritable infants. *Child Development*, 65, 1457-1477.
- van Ijzendoor, M. H. (1995) Associations between adult attachment representations and parent-child attachment, parental responsiveness, and clinical status: A meta-analysis on the predictive validity of the adult attachment interview. *Psychological bulletin*. 117, 384-403
- van Ijzendoor, M. H. & Bakermans-Kranenburg, M. J. (1997) Intergenerational transmission of attachment: A move to the Contextual level. In L. Atkinson and K. J. Zucker (Eds.) *Attachment and Psychology* (pp. 135-170). New York: The Guilford Press.
- Weber, D. A. (2003). A comparison of individual psychology and attachment theory. *Journal of Individual Psychology*, 59, (3), 246-262.
- Yerlioğlu, A. Y. (2010) *The relation of attachment security with maternal responsiveness and child's socioemotional competence: using the attachment qset with a turkish preschool sample*. Boğaziçi University Master of Arts in Psychology. İstanbul.
- Zwönitzer, A., Ziegenhain, U., Bovenschen, I., Bressemer, K., Pillhofer, M., Fegert, J.M., Spangler, G., Gerlach, J., Gabler, S. & Künster, A.K (2015) effects of early intervention in children at risk: short-term and long-term findings from an attachment-based intervention program. *Mental Health & Prevention*, 3(3); 98-102
- http://www.7cokgec.org/bakici_secimi.php (Accessed on 24.10.2013)
- <http://www.dbe.com.tr/tr-TR/Content/Default.aspx?SectionID=338> (Accessed on 08.05.2012)
- <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/research/tubitak2005tr> (Accessed on 17.11.2013)

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

When the attachment literature is examined, it is stated that maternal personality traits are a variable which should be considered by the researchers of recent years. Ispa, Fine and Thornburg (2002) indicate that maternal personality traits may be a crucial variable in predicting attachment and that maternal personality traits may affect many details in the mother-child relationship. Belsky and Cassidy (1995) point out that maternal personality is a determinant, from attitudes to childbearing in many respects, and thus the multidirectional study of the subject will contribute to the field. Because parenting is the main role in adult life, it is thought that parents' behavior towards their children is related to their own personality (Belsky, Crnic and Woodworth, 1995).

The issue of how maternal attachment styles are carried over to later generations is a topic of discussion. Many researchers in the attachment literature indicate similarities between maternal attachment and infant attachment (Lippe, Eilertsen, Hartmann, Kille, 2010; Ruppert, 2011; Cozolino, 2014). According to these researchers, parents transfer the internal working model, which they have developed in their relationship with their parents, to their children in the same way as it has been developed. Thus, the attachment style remains the same and is passed on to future generations. van Ijzendoor (1995) provided strong evidence that the attachment pattern was transferred from parents to their children in a meta-analysis study of previous research of him investigating the intergenerational transition of attachment. On the other hand, some researchers have suggested that the parental attachment style affects paternal behaviors and that such behaviors actually affect children's attachment styles (Steele & Steele, 1994; van Ijzendoor, Bakermans-Kranenburg, 1997). In a study conducted in Turkey (Güngör, 2000), it is stated that mothers' attachment styles have an indirect effect on adolescents' attachment styles through the parenting styles.

In this study, it was aimed to investigate the relationship between the attachment styles of the mothers of 5-6-year-old children who continue school, the personality traits of mothers and the children's styles of attachment to their mothers.

2. Method

The sample of the study, which was designed in accordance with the relational screening model, consisted of 160 mothers and their children (84 girls, 76 boys, 74 5-year-olds, 86 6-year-olds) who agreed to participate in the research from the districts of Eyüp, Beşiktaş and Beyoğlu in the European side of Istanbul, Turkey. The data were collected from 6 different schools. Several instruments were used in the study, including the "Personal Information Form" for demographics information, "16 Personality Factors" (16 PF) to measure mothers' personality traits of, "Experiences in Close Relationships Inventory" (ECR) to measure mothers' attachment styles, and "Doll Family Story Completion Test-TR" (DFSCCT-TR) to measure children's attachment styles. The data were analyzed with SPSS 15.0. The maximum margin of error in the study was accepted as 0.05.

3. Findings, Discussion and Results

A significant ($p < .05$) relationship between the attachment styles and personality traits of the mothers was found only in the anxiety sub-dimension. There was no significant relationship between extroversion-introversion, reality-sensitivity, accepting-independent and free-controlled sub-dimensions. Other studies in Turkey and the literature on attachment in general point out a relationship in all sub-dimensions (Erişti, 2010; Saymaz, 2003; Baekstroîm & Holmes, 2001; Onishi, Gjerde, & Block, 2001). This result is thought to be due to the limited structure of the sample (only mothers of 5-6-year olds).

There was a significant ($p < .05$) relationship between all sub-dimensions of the personality traits (extroversion-introversion, reality-sensitivity, anxious-comfortable, accepting-independent and free-controlled) of mothers and the attachment styles of children. According to this, children of extroverted, sensitive, independent, and free mothers were found to be securely attached to their mothers. These findings have parallels with findings of many studies as follows. Çamurlu-Keser (2006) have found that mothers of securely-attached children were more likely to adopt a child-rearing style with a higher acceptance/interest level and that the secure attachment of the child was particularly influenced by the maternal acceptance/interest dimension. Güngör and Borstein (2010) have shown that as maternal control increases, insecure attachment also increases in children. It has been found that the style of insecure attachment is more visible for the children of the over-protective mothers, and that attachment was related to situational stress, maternal depression and a negative mother-infant relationship (Ainsworth, Blehar, Waters and Wall, 1978; Belsky, 1984; Jarvis and Creasey, 1991; Teti, Nakagawa and Wirth, 1991; Murray, 1992).

Mothers of insecurely-attached children show higher anxiety. Many researchers suggest that stress, depression and psychological diagnoses pose a risk for secure attachment (Van den Boom, 1994; Nair and Murray, 2005; Kökçü and Kesebir, 2010; Rispoli, McGoey, Koziol and Schreiber, 2013).

In the mothers of children with insecure attachment, the reality dimension of personality seems to be more dominant, while in the mothers of children with secure attachment, the dimension of sensitivity appears dominant. In particular, there are many studies showing that the mother's sensitivity plays a mediating role in the mother-infant attachment (Field, 1994; Nair and Murray, 2005; Eeremiş et al., 2009; Yerlioğlu, 2010; Selçuk et al., 2010; Rispoli et al. 2013; Zwönitzer et al., 2015; Lickenbrock and Braungart-Rieker, 2015). Miller et al. (1997) note that low interest and high control are often seen together in mothers, and that such mothers have more frequent attachment disorders in their children. Belsky et al. (1984) state that secure attachment occurs when mothers respond with appropriate and predictable responses sensitively to the child's behavior in communicating with the child.

In our study, regarding the children with insecure attachment, the introversion scores of mothers of children with insecure attachment are higher than those of mothers of children with secure attachment. It is thought that extroverted mothers may have attempted more tense relationships with their children, which made it possible for the infants to relate more with their mothers based on the reciprocal nature of relations, which in turn provided a basis for a secure attachment. Bowlby (1978) and Ainsworth (1979) noted

that early parent-baby interactions develop an internal model in children towards other people. Kökçü and Kesebir (2010) point out that low social functioning predicts insecure attachment in children.

In the independence sub-dimension, it is seen that mothers of children with insecure attachment receive more acceptance and lower independence scores. In the 16 PF scale that determines the personality profile in our study, the acceptance personality profile is defined as individuals who do not bring/cannot bring solutions to an existing situation or problem, who want to keep the existing and do not want to change. It can be considered that the mothers in this personality profile are unable to produce solutions to their problems that emerge in their relationship with their children and that the adversities/problems in the relationship continue unchanged. This situation can also be interpreted as the internalization of an insecure relationship style in the mother-infant relationship. These findings seem consistent with the 5-factor model of personality. According to this model, being open to experience means being open-minded and responsive. Individuals of this personality type are not over-protective or over-monitoring due to their non-traditional, willing to learn and creative personalities (Şendil and Cesur, 2011).

The third purpose of the research was to investigate the relationship between the mother attachment style and child attachment style. According to this, there was no relation between the mother attachment style and children attachment style. Attachment studies show that parents usually transfer their attachment styles with their own parents to their children. According to attachment theory, the parent-child relationship tends to be a repetition of the attachment experience that parents establish with their parents. The most basic way for parents to develop safe attachment with their children is the secure connect with their parents (Lippe, Eilertsen, Hartmann, and Kille, 2010; Ruppert, 2011; Bowlby, 2012). According to Cozolina (2014), the level of a parent's parenting skills depends on their empathy capacity, emotional maturity, and behaviors they have seen from their parents. In our study, no supportive conclusion was reached for those findings. This situation is thought to be due to the limited structure of the sample (only mothers of 5-6-year olds).